

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony nieletnich i godności ludzkiej oraz prawa do odpowiedzi w odniesieniu do konkurencyjności europejskiej branży usług audiowizualnych i informacyjnych

COM(2004) 341 końcowy — 2004/0117 (COD)

(2005/C 221/17)

14 maja 2004 r., działając na podstawie art. 157 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, Rada postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, która była odpowiedzialna za przygotowanie prac Komitetu w tym zakresie, przyjęła swoją opinię 17 stycznia 2005 r. Sprawozdawcą był **Jorge Pegado Liz**.

Na 414 sesji plenarnej w dniach 9-10 lutego 2005 r. (posiedzenie z 9 lutego 2005 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 73 do 2, przyjął następującą opinię.

1. Streszczenie wniosku dotyczącego zalecenia

1.1 W niniejszym wniosku dotyczącym zalecenia ⁽¹⁾ w sprawie treści usług audiowizualnych i informacyjnych, obejmujących wszelkie formy przekazu, od transmisji radiowych i telewizyjnych po internet, Komisja proponuje kontynuować działania wynikające z raportu oceniającego z 12 grudnia 2003 r. w sprawie stosowania zalecenia Rady z 24 września 1998 r. dotyczącego rozwoju konkurencyjności europejskiej branży usług audiowizualnych i informacyjnych poprzez wspieranie krajowych struktur mających na celu osiągnięcie porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony nieletnich i godności ludzkiej ⁽²⁾.

1.2 Głównymi powodami uzasadniającymi potrzebę tego dodatkowego zalecenia są, po pierwsze, wyzwania związane z osiągnięciami technologicznymi ostatnich lat, w tym moc nowych komputerów oraz fakt, że szerokopasmowe technologie umożliwiają rozpowszechnianie takich treści jak filmy wideo za pomocą telefonów komórkowych 3G ⁽³⁾. Po drugie, rozpowszechnianie nielegalnych, szkodliwych i niepożądanych treści oraz zachowań we wszelkich formach emisji cyfrowej, od radia i telewizji po internet, nadal jest przedmiotem troskania opinii publicznej, a w szczególności rodziców i pedagogów, przemysłu oraz prawodawców.

1.3 Mimo że Komisja sama dysponuje uprawnieniami do sporządzania zaleceń w tej dziedzinie (która nie jest objęta harmonizacją legislacyjną), kiedykolwiek uzna to za konieczne dla zapewnienia działania i rozwoju wspólnego rynku, to jednak w tym przypadku pragnęła bezpośrednio zaangażować Radę i Parlament Europejski w stworzenie oraz uchwalenie tego dokumentu.

Jednym z celów tego zalecenia jest zwiększenie konkurencyjności europejskiej branży usług audiowizualnych i informacyjnych poprzez wspieranie krajowych struktur mających na celu osiągnięcie porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony nieletnich oraz godności ludzkiej; Komisja jest przekonana, że szersza debata publiczna, wszczęta przez Parlament Europejski, wraz z zaangażowaniem państw członkowskich, spotykających się w ramach Rady Europejskiej, ułatwi osiągnięcie tego celu. Dlatego Komisja proponuje, by art. 157 Traktatu został wykorzystany jako podstawa prawna dla uchwalenia zalecenia.

1.4 W niniejszym wniosku dotyczącym zalecenia Komisja wyraża nadzieję, że Parlament Europejski i Rada zalecą, aby państwa członkowskie ustanowiły warunki prawne czy też innego rodzaju, budujące klimat zaufania, który wesprze rozwój branży usług audiowizualnych i informacyjnych.

W tym celu zwraca uwagę na cztery rodzaje środków działania, mających na celu:

⁽¹⁾ COM (2004) 341 final z 30 kwietnia 2004 r.

⁽²⁾ Zalecenie 98/560/WE opublikowane w Dz. U. L 270 z 07.10.98; w sprawie tego wniosku Komitet wydał opinię CES 626/98 z 29 kwietnia 1998 r. (sprawozdawca: Jocelyn Barrow). Z kolei drugi raport oceniający został zawarty w dokumencie COM (2003) 776 final.

⁽³⁾ Zob. komunikat Komisji w sprawie: Szybkie połączenia internetowe dla Europy: najnowsze osiągnięcia w sektorze łączności elektronicznej (COM(2004) 61 final) oraz opinia Dz.U. C 120 z 20.5.2005. (sprawozdawca: Thomas McDonogh); zob. także komunikat Komisji w sprawie usług szerokopasmowej łączności komórkowej (COM(2004) 447 z 30 czerwca 2004 r.).

- a) zapewnienie prawa do odpowiedzi we wszystkich mediach, w tym w internecie, bez uszczerbku dla możliwości dostosowania sposobu wykonywania tego prawa do szczególnych cech każdego typu środków masowego przekazu;
- b) umożliwienie nieletnim odpowiedzialnego korzystania z usług audiowizualnych i informacyjnych dostępnych on-line, w szczególności poprzez większe uwrażliwienie rodziców, pedagogów i nauczycieli na potencjał nowych usług i środków, dzięki czemu mogą one stać się bezpieczne dla nieletnich, zwłaszcza za pomocą nauki świadomego korzystania z mediów oraz programów edukacji medialnej;
- c) ułatwienie identyfikacji oraz dostępu do wysokiej jakości usług i treści dla nieletnich, m.in. poprzez zapewnienie środków dostępu w instytucjach edukacyjnych oraz miejscach publicznych;
- d) zachęcanie branży do tego, by we wszystkich mediach unikała dyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

1.5 Co więcej, Komisja wierzy, że Parlament Europejski i Rada muszą zalecić, aby różne zainteresowane branże i strony:

- a) podjęły inicjatywy mające na celu zapewnienie nieletnim szerszego dostępu do usług audiowizualnych i informacyjnych, z gwarancją bezpieczeństwa i kontroli zawartości programów, przy jednoczesnym unikaniu treści potencjalnie szkodliwych, w tym „wzrastającą” harmonizację poprzez współpracę między samoregulacyjnymi a współregulacyjnymi organami państw członkowskich oraz poprzez wymianę dobrych praktyk w zakresie takich spraw jak system wspólnych, opisowych symboli, które pomogłyby widzom ocenić zawartość programów;
- b) unikały i zwalczały wszelkie formy dyskryminacji oraz promowały zróżnicowany i realistyczny obraz kwalifikacji i potencjału kobiet i mężczyzn w społeczeństwie.

1.6 Załącznik do wniosku zawiera pewne istotne wytyczne odnośnie implementacji na szczeblu krajowym środków działania mających na celu zagwarantowanie prawa do odpowiedzi we wszystkich mediach, dotyczące w szczególności takich aspektów jak:

- prawo do odmiennego przedstawienia stanu rzeczy, bez względu na przynależność państwową;
- terminy do wykonania tego prawa;
- możliwość złożenia odwołania do sądu.

2. Kontekst wniosku

2.1 Zagadnienia ochrony nieletnich przed szkodliwymi treściami oraz wykonania prawa do odpowiedzi w programach telewizyjnych pojawiają się po raz pierwszy w dyrektywie Rady 89/552/EWG z 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych uregulowań ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w zakresie prowadzenia telewizyjnej działalności nadawczej⁽⁴⁾, zmienionej dyrektywą 97/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 czerwca 1997 r.⁽⁵⁾ (znanej jako dyrektywa „Telewizja bez granic”).

2.2 Niemniej jednak, jak przypomina Komisja, pierwszym wspólnotowym tekstem, którego intencją było wprowadzenie pewnego stopnia regulacji odnośnie treści usług audiowizualnych i informacyjnych było zalecenie z 24 września 1998 r., które, odzwierciedlając istotę ustaleń zawartych w zielonej księdze w sprawie *ochrony nieletnich i godności ludzkiej w usługach audiowizualnych i informacyjnych* z 16 października 1996 r.⁽⁶⁾ oraz konkluzje rezolucji w sprawie nielegalnych i szkodliwych treści w internecie z 17 lutego 1997 r.⁽⁷⁾, wysuwa szereg zaleceń dla państw członkowskich, całej branży i zainteresowanych stron, dotyczących stwarzania, głównie przy pomocy samoregulacji, atmosfery zaufania, która wspierałaby rozwój usług audiowizualnych i informacyjnych, zapewniając wysoki poziom ochrony nieletnich i godności ludzkiej.

⁽⁴⁾ Dyrektywa Rady 89/552/EWG z 3 października 1989 r. w sprawie koordynacji niektórych uregulowań ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w zakresie prowadzenia telewizyjnej działalności nadawczej, Dz.U. L 298 z 17.10.1989, str. 23.

⁽⁵⁾ Dyrektywa 97/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych uregulowań ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich w zakresie prowadzenia telewizyjnej działalności nadawczej, Dz. U. L 202 z 30.07.1997, str. 60.

⁽⁶⁾ COM(96) 483 final, w sprawie którego EKES wydał opinię. Sprawozdawcą była Jocelyn Barrow, w Dz.U. L 287 z 22.09.1997, str. 11.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 70 z 06.03.1997.

2.3 Co się tyczy tego ważnego tekstu, w swojej opinii z 29 kwietnia 1998 r. ⁽⁸⁾ Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny zwrócił uwagę na różne kluczowe aspekty odnoszące się do zasad, charakteru, zakresu i treści każdej regulacji, która zmierza do zapewnienia ochrony nieletnich i godności ludzkiej w mediach audiowizualnych. Krótko mówiąc, Komitet zalecił w podsumowaniu zharmonizowane i zintegrowane na szczeblu międzynarodowym podejście do regulacji w zakresie usług audiowizualnych. Naświetlił aspekty związane z zastosowaniem systemów klasyfikacji treści oraz oprogramowania filtrującego, wyjaśnieniem kwestii odpowiedzialności za treści nielegalne i szkodliwe, zalecając przeprowadzanie inicjatyw mających na celu edukowanie i zwiększanie świadomości rodziców, pedagogów i nauczycieli, jak również wezwał do większej współpracy i koordynacji między organizacjami europejskimi i międzynarodowymi. W opinii zaproponowano także ustanowienie europejskich, a najlepiej międzynarodowych ram dla kodeksów postępowania, wytycznych oraz elementarnych środków działania dla zapewnienia odpowiedniej ochrony nieletnich i godności ludzkiej.

2.4 Po tym pierwszym tekście Rada i Komisja podjęły na szczeblu wspólnotowym szereg inicjatyw dotyczących podobnych spraw ⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Dz. U. C 214 z 10.07.1998. Sprawozdawcą była Jocelyn Barrow.

⁽⁹⁾ Do najważniejszych należą:

- a) decyzja nr 276/1999/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 25 stycznia 1999 r. przyjmująca wieloletni wspólnotowy plan działania w zakresie promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu i nowych technologii on-line poprzez zwalczanie nielegalnych i szkodliwych treści, głównie w zakresie ochrony dzieci i nieletnich (w Dz. U. L 33 z 06.02.1999 zmieniona decyzją 1151/2003/WE z 16 czerwca 2003 r., w Dz. U. L 162 z 01.07.2003, przedłużającą plan działania o dwa lata).
- b) komunikat Komisji z 14 grudnia 1999 r. w sprawie zasad i wytycznych dla wspólnotowej polityki audiowizualnej w erze cyfrowej, który stanowi, że ramy regulacyjne muszą także zapewniać skuteczną ochronę ogólnych interesów społeczeństwa, takich jak wolność wypowiedzi i prawo do odpowiedzi, ochrona autorów i ich dzieł, pluralizm, ochrona konsumentów, ochrona nieletnich i godności ludzkiej oraz wspieranie różnorodności językowej i kulturowej (COM(1999) 657 final).
- c) konkluzje Rady z 17 grudnia 1999 r. w sprawie ochrony nieletnich w świetle rozwoju cyfrowych usług audiowizualnych, które naświetlają potrzebę dostosowania i uzupełnienia obecnych systemów ochrony nieletnich przed szkodliwymi treściami audiowizualnymi, w świetle postępującego rozwoju technicznego, społecznego i rynkowego (w Dz. U. C 8 z 12.01.2000);
- d) dyrektywa 2000/31/WE z 8 czerwca 2000 r. w sprawie e-handlu, która zawiera przepisy odnoszące się do ochrony nieletnich i godności ludzkiej, w szczególności art. 16 ust. 1 lit. E, zgodnie z którym państwa członkowskie i Komisja mają zachęcać do opracowania kodeksów postępowania w zakresie ochrony nieletnich oraz godności ludzkiej (w Dz. U. L 178 z 17.07.2000);
- e) komunikat Komisji dotyczący tworzenia bezpieczniejszego społeczeństwa informacyjnego poprzez poprawę bezpieczeństwa infrastruktury informacyjnej oraz zwalczanie przestępczości komputerowej, który proponuje pełny zakres środków legislacyjnych i nielegislacyjnych w celu reagowania na naruszenie prywatności, nieautoryzowany dostęp, sabotaż przemysłowy oraz nadużycie własności intelektualnej (COM(2000) 890 final oraz opinia: sprawozdawca – Gerard Dantin, oraz wydany po nim wniosek dotyczący decyzji ramowej w sprawie ataków na systemy informacyjne (COM(2002) 173 final z dnia 19 kwietnia 2002 r. oraz opinia z 28 listopada 2001 r. (w Dz. U. C 48 z 21.01.02) w sprawie: Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów w sprawie bezpieczeństwa sieci i informacji: propozycja nowego podejścia w polityce europejskiej; sprawozdawca – Daniel Retureau.
- f) raport oceniający dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie stosowania zalecenia Rady z 24 września 1998 r. dotyczącego ochrony nieletnich i godności ludzkiej, który opisuje wyniki stosowania tego zalecenia jako „zachęcające”. Jednakże raport także podkreśla potrzebę ściślejszego zaangażowania użytkowników oraz przeznaczenia dłuższego czasu na pełne wdrożenie zalecenia. Te kwestie zostały naświetlone w konkluzjach Rady z 23 lipca 2001 r. w sprawie raportu oceniającego Komisji (w Dz. U. C 213 z 31.07.2001).
- g) czwarty raport Komisji w sprawie stosowania dyrektywy 89/552/EWG „Telewizja bez granic”, przyjęty 6 stycznia 2003 r., którego załącznik – w ramach programu pracy Komisji nad rewizją dyrektywy – proponował publiczną dyskusję, która dotyczyłaby m.in. problemu ochrony nieletnich i prawa do odpowiedzi (COM(2002) 778 final z 6 stycznia 2003 r.). Konsultacje publiczne oparte zostały na dokumentach dyskusyjnych opublikowanych na stronie internetowej Komisji: http://europa.eu.int/comm/avpolicy/regul/review-twf2003/consult_en.htm.
- h) drugi raport oceniający w sprawie przywołanego powyżej zalecenia Rady z września 1998 r. i przyjętego 12 grudnia 2003 r., który zawiera krytyczną analizę środków działania przyjętych przez państwa członkowskie oraz na szczeblu UE;
- i) komunikat Komisji w sprawie przyszłych uregulowań europejskiej polityki audiowizualnej, w którym ustala się średnioterminowe priorytety dla wspólnotowej polityki w zakresie regulacji omawianego sektora w ramach rozszerzonej Europy, i w którym, przy uwzględnieniu obaw wyrażonych w procesie konsultacji publicznych dotyczących dyrektywy „Telewizja bez granic”, Komisja nawiązała do potrzeby aktualizacji zalecenia w sprawie ochrony nieletnich i godności ludzkiej, koncentrując się rozwoju modeli samo- i współregulacji, w szczególności mając na uwadze sieć internetową, w celu zapewnienia właściwego przestrzegania zasad ochrony nieletnich i porządku publicznego. Komisja ogłosiła także, że przyjmie ideę prawa do odpowiedzi, które będzie miało zastosowanie do wszystkich postaci mediów i mogłyby początkowo zostać ujęte w zaleceniu w sprawie ochrony nieletnich i godności ludzkiej, COM(2003) 784 final z 15 grudnia 2003 r.
- j) niedawny wniosek dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspólnotowego dotyczącego promowania bezpieczniejszego korzystania z internetu oraz nowych technologii on-line, koncentrującego się na końcowych użytkownikach – w szczególności rodzicach, pedagogach i dzieciach (COM(2004) 91 final z 12 marca 2004 r.).

2.5 Także EKES podjął szereg inicjatyw dotyczących tych samych spraw. Do najważniejszych należą:

- a) opinia w sprawie programu na rzecz ochrony dziecka w internecie ⁽¹⁰⁾;
- b) opinia w sprawie komunikatu Komisji dotyczącego zasad i wytycznych dla wspólnotowej polityki audiowizualnej w erze cyfrowej ⁽¹¹⁾;
- c) opinie w sprawie wniosków dotyczących decyzji 276/1999/WE oraz 1151/2003/WE (odpowiednio COM(1998) 518 final oraz COM(2002) 152 final) ⁽¹²⁾;
- d) opinia w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie bezpieczniejszego korzystania z internetu (COM(2004) 91 final z 12 marca 2004 r.) ⁽¹³⁾.

Odsyłamy Czytelnika do zawartych w nich uwag i zaleceń.

3. Uwagi ogólne

3.1 EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji dotyczącą rozszerzenia oraz wdrożenia zalecenia PE i Rady z 24 września 1998 r. w świetle wyników drugiego raportu oceniającego dotyczącego jego wdrażania w zasadniczych aspektach, takich jak ochrona nieletnich i godności ludzkiej, zwalczanie dyskryminacji społecznej w każdej postaci oraz zapewnienie prawa do odpowiedzi we wszystkich mediach, w tym w internecie.

3.2 EKES przyznaje, że obecnie Traktat nie przyznaje Unii Europejskiej samodzielnych uprawnień do harmonizacji aktów prawnych w sektorze audiowizualnym, jest jednak niezadowolony z tego stanu rzeczy i zaleca, aby to uwzględnić przy kolejnej rewizji Traktatów.

3.3 EKES uznaje za nielogiczne, że w celu ochrony osób małoletnich i godności ludzkiej, ochrony czci i prywatności w mediach w Unii Europejskiej, przy całkowicie otwartych granicach przewidzianych w dyrektywie „TV bez granic”, konieczne miałyby być przywoływanie w charakterze kluczowego czynnika, nie praw dotyczących osobowości jako takiej, lecz „rozwoju konkurencyjności europejskiej branży usług audiowizualnych i informacyjnych”. Ochrona tego rdzenia fundamentalnych praw obywatelskich nie może być postrzegana jako jedynie incydentalny aspekt osiągania celu polegającego na rozwoju rynku audiowizualnego.

3.4 Jednakże EKES uznaje, że, zważywszy na wyżej wymienione ograniczenia prawne, najlepszym sposobem na osiągnięcie postępu w zakresie omawianych kwestii jest zalecenie sporządzone zasadniczo w kategoriach sformułowanych przez Komisję, jak również zgadza się z zasugerowaną przez Komisję podstawą prawną niniejszego zalecenia (art. 157 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską), która w rzeczywistości jest identyczna z podstawą prawną wykorzystaną w zaleceniu Rady z dnia 24 września 1998 r. w sprawie rozwoju konkurencyjności branży europejskich usług audiowizualnych i informacyjnych, dzięki temu, że wspiera krajowe struktury mające na celu osiągnięcie porównywalnego i efektywnego poziomu ochrony nieletnich i godności ludzkiej ⁽¹⁴⁾, zaleceniu, które uzupełnia niniejszy wniosek dotyczący zalecenia oraz decyzja Rady z dnia 20 grudnia 2000 r. w sprawie wdrożenia programu mającego zachęcać do rozwoju, rozpowszechniania i promocji europejskich utworów audiowizualnych (MEDIA Plus — Rozwój, rozpowszechnianie i promocja 2001-2005) ⁽¹⁵⁾.

3.5 EKES ponownie przedstawia pogląd wyrażony w opinii ⁽¹⁶⁾ w sprawie wniosku dotyczącego zalecenia Rady w sprawie ochrony osób małoletnich i godności ludzkiej w branży usług audiowizualnych i informacyjnych (98/C 214/07), głoszący, że europejska branża usług audiowizualnych i informacyjnych może w pełni rozwinąć swój potencjał jedynie w atmosferze zaufania, którą z kolei można osiągnąć tylko poprzez zagwarantowanie ochrony nieletnich i godności ludzkiej.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 48 z 28.02.2002. Sprawozdawcą była Ann Davison.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 14 z 16.01.2001. Sprawozdawcami byli Peter Morgan i Clare Carroll.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 214 z 10.07.1998 – sprawozdawcą była Dédée Drijfhout-Zweijtzer; oraz opinia Dz. U. C 73/2003 z 26.03.2003. Sprawozdawcą była Ann Davison.

⁽¹³⁾ Dz.U. C 157 z 28.6.2005, uchwalona przez Zgromadzenie Plenarne 16 grudnia 2004 r. Sprawozdawcami byli Daniel Retureau i Ann Davison.

⁽¹⁴⁾ Dz. U. L 270 z 07.10.1998, str. 48.

⁽¹⁵⁾ Dz.U. L 13 z 17.01.2001, str. 35. Zob. także niedawny wniosek dotyczący decyzji w sprawie programu MEDIA 2007, COM(2004) 470 final z 14 lipca 2004 r. oraz opinię EKES-u sporządzoną przez sprawozdawcę niniejszej opinii.

⁽¹⁶⁾ Opinia Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego zalecenia Rady w sprawie ochrony nieletnich i godności ludzkiej w branży usług audiowizualnych i informacyjnych (98/C 214/07), Dz. U. C 214 z 10.07.1998, str. 25.

3.6 EKES potwierdza także swoje przekonanie, że jedynie zharmonizowane i zintegrowane na szczeblu międzynarodowym podejście do regulacji usług audiowizualnych może skutkować skutecznym wprowadzeniem wszelkich środków ochrony, w szczególności jeśli chodzi o aspekty systemów klasyfikacji treści oraz oprogramowania filtrującego, wyjaśnienie kwestii odpowiedzialności za treści nielegalne i szkodliwe. Tym samym Komitet ponowił wezwać do większej współpracy oraz koordynacji pomiędzy organizacjami europejskimi i międzynarodowymi oraz powtórzył propozycję ustanowienia międzynarodowych kodeksów postępowania, wytycznych oraz elementarnych środków działania w celu właściwej ochrony nieletnich i godności ludzkiej.

3.7 EKES zwraca szczególną uwagę na definicję pojęcia godności ludzkiej, przedstawioną w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej, będącej integralną częścią Konstytucji Europejskiej (art. I-2), oraz na potrzebę, w kontekście niniejszej propozycji zalecenia, rozumienia tego pojęcia w sposób, który będzie całkowicie zgodny z celem oraz treścią wyżej wymienionej Karty.

3.8 EKES sądzi, że skuteczna ochrona nieletnich i godności ludzkiej — w świetle postępu technologicznego w branży usług audiowizualnych i informacyjnych — wymaga w szczególności promocji świadomego korzystania z mediów, „tak aby konsumenci potrafili korzystać z mediów w sposób zgodny z wartościami społeczeństwa oraz rozwijać zdolność osądu w tej dziedzinie”⁽¹⁷⁾.

3.9 Jeśli chodzi o specyficzną dziedzinę internetu, EKES uważa, że kluczowe znaczenie ma koordynacja polityk i środków działania mających na celu promowanie świadomego i bezpiecznego korzystania z internetu wśród nieletnich, i w konsekwencji zgadza się z konkluzjami Europejskiego forum o szkodliwych i nielegalnych treściach, zorganizowanego przez Radę Europy 28 listopada 2001 r.⁽¹⁸⁾

3.10 EKES ponownie wyraża swoje poparcie dla praktyk samoregulacji w przypadkach uzasadnionych i podkreśla wagę stosowania modeli współregulacji, gdyż te wydają się być szczególnie skuteczne dla implementacji przepisów o ochronie nieletnich, do czego *expressis verbis* nawiązuje się w komunikacie Komisji w sprawie przyszłych uregulowań europejskiej polityki audiowizualnej, COM(2003) 784 final z dnia 15 grudnia 2003 r.⁽¹⁹⁾

3.11 Bez uszczerbku dla istotnej wagi inicjatyw promujących świadome korzystanie z mediów, EKES z zadowoleniem przyjmuje pomysł ustanowienia wspólnotowych kryteriów opisu i identyfikacji treści audiowizualnych, jednocześnie wszakże podkreślając — w celu uwzględnienia specyficznych cech kulturowych — że treści powinny być weryfikowane na szczeblu krajowym i regionalnym.

3.12 EKES pragnie wyrazić swoje poparcie dla zdecydowanej większości bardzo pozytywnych innowacji oraz zmian zawartych w nowej inicjatywie Komisji, stanowiących znaczący postęp w stosunku do jej wcześniejszego zalecenia. Należy podkreślić następujące z nich:

- a) nawiązanie, w punkcie I(2) pierwsze tiret, do świadomości medialnej oraz programów edukacji medialnej;
- b) w punkcie I(3) apel do aktywnego zachęcania do walki z wszelkimi formami dyskryminacji, poza czysto biernym pojęciem „unikania” takiej dyskryminacji;
- c) idea „wstępującej” harmonizacji w drodze współpracy pomiędzy organami samoregulacyjnymi i współregulacyjnymi w państwach członkowskich, oraz w drodze wymiany dobrych praktyk w zakresie takich zagadnień jak system wspólnych, opisowych symboli, który pomógłby widzom ocenić treść programów (pkt II(1));
- d) a także, w szczególności, zalecenie, aby zapewnić prawo do odpowiedzi we wszystkich mediach, w tym w internecie, przy założeniu, że to samo prawo będzie się stosowało także do własnych publikacji i emisji instytucji wspólnotowych.

3.13 Jednakże EKES uważa, że można by było pójść jeszcze dalej w zalecanym kierunku, i w związku z tym formułuje następujące spostrzeżenia:

⁽¹⁷⁾ Ust. 14 rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie raportu oceniającego Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie stosowania zalecenia Rady z dnia 24 września 1998 r. dotyczącego ochrony nieletnich i godności ludzkiej COM(2001) 106.

⁽¹⁸⁾ European Forum on Harmful and Illegal Cyber Content: Self-Regulation, User Protection and Media Competence, 28 listopada 2001 (budynek Praw Człowieka).

⁽¹⁹⁾ Komunikat Komisji dla Rady, Parlamentu Europejskiego, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego oraz Komitetu Regionów: w sprawie przyszłych uregulowań europejskiej polityki audiowizualnej COM(2003) 784 final z 15 grudnia 2003 r.; zob. także przejrany projekt raportu informacyjnego w sprawie obecnego stanu współregulacji oraz samoregulacji na jednolitym rynku (INT/2004 z 16 listopada 2004 r.). Sprawozdawcą był Bruno Vever.

4. Uwagi szczególne

4.1 Ochrona nieletnich

4.1.1 Nieletni nie są jedyną grupą wymagającą ochrony przed niektórymi szkodliwymi i niebezpiecznymi treściami, w tym w szczególności przed przemocą, pornografią i pedofilią — ma to także zastosowanie do bardziej wrażliwych grup, takich jak osoby starsze lub mające problemy z nauką, a zalecenie powinno uwzględniać także te grupy.

4.1.2 Różne aspekty dotyczące ochrony nieletnich, podniesione przez EKES w ostatniej opinii w sprawie wniosku dotyczącego decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia wieloletniego planu wspólnotowego w zakresie bezpieczniejszego korzystania z internetu ⁽²⁰⁾, należy postrzegać jako użyteczne dla państw członkowskich zalecenia, które powinny zostać włączone do niniejszego wniosku dotyczącego zalecenia i obejmować w szczególności:

- a) lepsze szkolenie oraz informację na temat środków gwarantujących bezpieczniejsze korzystanie z internetu;
- b) odpowiedzialność cywilną dostawców usług internetowych oraz zobowiązanie ich do niezwłocznego podporządkowywania się każdej decyzji uprawnionego organu nakazującego zaprzestanie nadawania nielegalnych, szkodliwych bądź niebezpiecznych programów lub treści;
- c) wspieranie i zachęcanie do wprowadzania gorących linii, technologii filtrujących, środków antyspamowych i antyspimowych oraz klasyfikacji treści;
- d) odpowiedzialność cywilna autorów oprogramowania umożliwiającego dostęp do internetu oraz systemów operacyjnych serwerów za konserwację i ochronę wszelkich sprzedanych systemów przed atakami wirusów, wraz z obowiązkiem zapewniania prostej i łatwo dostępnej technologii antywirusowej;
- e) wprowadzenie systemów identyfikacji i informacji o szkodliwych i niebezpiecznych treściach oraz wycofanie wszelkich treści rasistowskich lub ksenofobicznych lub takich, które promują przestępczość, przemoc lub nienawiść.

4.1.3 Szczególne obawy związane z korzystaniem z internetu nie muszą jednak oznaczać, iżby mniej uwagi poświęcano tradycyjnym środkom społecznego przekazu, zwłaszcza radiu i telewizji, w przypadku których poważne wykroczenia przeciw wrażliwym członkom społeczeństwa, w szczególności nieletnim, powinny stać się przedmiotem konkretnych działań albo drogą samoregulacji, albo regulacji przez inne organy.

4.2 Ochrona godności ludzkiej

4.2.1 Ochrona godności ludzkiej w mediach nie może zostać ograniczona do zakazu wszelkich form dyskryminacji. Programy o treściach, które mogłyby naruszyć czyjąś prywatność lub podstawowe prawa, także muszą, gdzie jest to uzasadnione potencjalnym skutkiem społecznym, zostać omówione przez właściwe organy krajowe.

4.2.2 Państwom członkowskim należy także zalecić w tej dziedzinie:

- a) zachęcanie mediów do przyjęcia precyzyjnych i szczególnych zasad etycznych, aby zapewnić właściwy szacunek dla prywatności;
- b) zachęcanie mediów, aby zastosowały mechanizmy samoregulacyjne, do których ofiary ataków na prywatność i godność ludzką będą mogły kierować skargi;

⁽²⁰⁾ Zob. przypis 13

- c) ustanawianie niezależnych organów, w tym organy sądowe, do wysłuchiwania tego rodzaju skarg, jeżeli mechanizmy samoregulacyjne okażą się bezskuteczne;
- d) ustanowienie prawa do odszkodowania za szkody materialne i niematerialne, które byłyby zadośćuczynieniem dla ofiar, a jednocześnie działały odstrasżająco na podmioty odpowiedzialne za poważne i systematyczne ataki na ludzką prywatność oraz godność;
- e) monitorowanie programów o treści, która mogłaby stanowić atak na prywatność, godność ludzką i podstawowe prawa.

4.3 Prawo do odpowiedzi

4.3.1 Oprócz prawa do odpowiedzi, należy także sformułować przepis w przedmiocie „prawa do sprostowania”, o tym samym ogólnym zakresie i na tych samych warunkach, w celu zwalczania fałszywych, niedokładnych lub niewłaściwych treści, naruszających ludzkie prawa.

4.3.2 Należy jasno stwierdzić, że prawo do odpowiedzi można zapewnić nie tylko przy pomocy środków prawodawczych, lecz także przy użyciu środków współregulacji i samoregulacji.

4.3.3 Załącznik musi zawierać przepisy dotyczące:

- a) precyzyjnego i obowiązkowego wskazania przypadków, w których można odmówić publikacji odpowiedzi lub sprostowania (jak stwierdzono w rezolucji Rady Europy 74/26), oraz określenia krótkiego terminu, w którym można dokonać odmowy;
- b) zasadę, że odpowiedź musi zostać zamieszczona w miejscu publikacji lub rodzaju programu w tak samo zauważalny sposób, jak publikacja/ program, na którą została udzielona odpowiedź;
- c) zasadę, że wykonanie prawa do odpowiedzi oraz prawa do sprostowania musi być wolne od opłat.

4.3.4 Pierwsze tiret załącznika, które brzmi *bez względu na przynależność państwową* powinno zostać rozszerzone o wyrazy *lub miejsce zamieszkania*.

5. Uwagi końcowe

5.1 EKES ponownie z zadowoleniem przyjmuje obecnie rozpatrywany wniosek dotyczący zalecenia, z zastrzeżeniami wymienionymi w rozdziale „Uwagi szczegółowe”, oraz, zważywszy na to, że technologiczne innowacje i postęp stworzą nowe wyzwania, zarówno ilościowe, jak i jakościowe, sugeruje również, że należy dokonać oceny wpływu tego zalecenia na państwa członkowskie, branżę i inne zainteresowane strony w cztery lata po jego przyjęciu.

5.2 Mając na uwadze przywołany w poprzednim punkcie proces ewaluacji, EKES proponuje ustanowienie centrum monitorowania, którego zadaniem byłoby systematyczne rejestrowanie środków działania wspieranych przez państwa członkowskie, przez branżę oraz przez strony zaangażowane we wdrożenie niniejszego zalecenia.

Bruksela, 9 lutego 2005 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-
Społecznego
Anne-Marie SIGMUND